

Betænkning

over

I. forslag til lov om egnsudvikling og

II. forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder.

(Afgivet af udvalget den 11. maj 1967).

Udvalget har holdt 6 møder og herunder haft samråd med handelsministeren, der endvidere skriftligt har besvaret en række af udvalget stillede spørgsmål. Nogle af spørgsmålene samt ministerens svar er optrykt som bilag. Udvalget har modtaget skriftlige henvendelser fra Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk A/S, Håndværksrådet, Industrirådet og De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark.

Ad I. forslag til lov om egnsudvikling.

Udvalget har drøftet bestemmelsen i lovforslagets § 7 om ydelse af statsgaranti for lån til fremskaffelse af driftskapital til industrivirksomheder. Fra nogle sider har der været udtrykt betænkelighed ved den udvidelse af loven, der finder sted ved dette forslag. Handelsministeren har over for udvalget oplyst, at man under den hidtidige egnsudviklingslovgivnings administration i nogle tilfælde har været ude for, at virksomheder har haft vanskelighed ved at skaffe sig driftskapital i fornødent omfang i en overgangsperiode. Dette skyldes dels, at virksomhedens realværdier som oftest fuldt ud inddrages under sikkerheden for den bi-stand, der ydes til anlægsfinansieringen, dels at det pengeinstitut, virksomheden benytter sig af, har været engageret på en måde, så at yderligere driftskredit ikke kan ydes, uden at pengeinstituttet kommer i konflikt med banklovens bestemmelser. Der er således tale om undtagelser, og idet bestem-

melsens anvendelse ikke påregnes at ville få noget større omfang, har handelsministeren i udvalget indvilliget i at administrere loven således, at der vedrørende bestemmelsen i § 7 anvendes et årligt garantibeløb, der formelt ikke overstiger 3-5 mill. kr. I selve bestemmelsens formulering ligger der en stærk begrænsning af anvendelsesområdet, idet sådanne garantier kun kan ydes til industrivirksomheder, som har opnået bi-stand i henhold til loven, og forudsat at tilførslen af driftskapital er nødvendig for udnyttelsen af virksomhedens produktionskapacitet og vækstmuligheder samt for dens videreførelse i en overgangsperiode på forsvarelig forretningsmæssigt grundlag. Som bestemmelsen er formuleret, er der ingen adgang til at yde statslån i stedet for garanti, og bestemmelsen vil blive administreret efter nøje samråd med det længivende pengeinstitut. Handelsministeren har endvidere over for udvalget givet tilsagn om, at han efter 2 års forløb på grundlag af indvundne erfaringer fra administrationen vil overveje, om der måtte være fortsat grundlag for at opretholde den pågældende bestemmelse.

Udvalget har endvidere drøftet de i lovforslagets § 10 omhandlede direkte statslån. Handelsministeren har over for udvalget oplyst, at direkte statslån i henhold til egnsudviklingsloven hidtil alene har været ydet til enkelte færøske projekter, hvor kapitalmarkedet er specielt. Det seneste lån

er ydet i 1966. Renten blev her fastsat efter forhandling med finansministeriet til 9 pct. p. a., beregnet som den effektive rente for statsobligationer med tilsvarende løbetid (10 år). Handelsministeren har endvidere givet udtryk for, at renten for eventuelle fremtidige lån vil blive fastsat efter tilsvarende principper som for lån ydet af Hypotekbanken til kommuner, hvor den effektive rente, inkl. administrationsbidrag, for tiden udgør 9,6 pct.

Udvalget indstiller herefter lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker dog at fremhæve, at egnsudviklingslovens lånegarantier er og altid har været en meget lille del af de samlede industriinvesteringer. Mindretallet kan ikke se bort fra, at når man fortsat har egne i landet, hvor beskæftigelsesmulighederne er dårlige og som følge heraf indtægterne mindre end i det øvrige land, skyldes dette bl. a., at man endnu ikke har en effektiv egnsudviklingslov.

Da de årlige beløb til garantier, lån og tilskud fastsættes på finansloven, vil mindretallet gå ind for en væsentlig forøgelse af alle former for egnsudvikling og henstiller, at handelsministeren og egnsudviklingsrådet i god tid fremsætter krav herom i henhold til lovens formålsparagraffer.

For at stimulere udviklingen i egnsudviklingsområderne ud fra lovens forudsætninger ønsker mindretallet, at også andre midler end de foreslåede tages i anvendelse. Mindretallet vil her især pege på statslån til lavere rente end markedsrenten (9-10 pct.), varierende afskrivningsregler, udflytning af statsinstitutioner, anbringelse af ATP-fondsmidler m. m.

Begrundelsen herfor er, at bankernes og kreditinstitutionernes vurdering af, hvor der bør ydes lån, ikke altid falder sammen med den samfundsmæssige vurdering.

Mindretallet har ikke villet stille ændringsforslag herom, men henstiller til handelsministeren at udnytte mulighederne for en øget støtte til egnsudvikling mest muligt.

Mindretallet havde helst set, at § 5, 1. punktum, var blevet formuleret således: „Handelsministeren fastsætter efter samråd

med arbejdsministeren og efter indstilling fra egnsudviklingsrådet, i hvilke egne af landet lovens bistandsordninger kan finde anvendelse.“ Da der i rådet dog er foreslået repræsentanter fra andre ministerier, herunder arbejdsministeriet, og da arbejdsministeriet herved får mulighed for at bidrage med oplysninger om den aktuelle og fremtidige beskæftigelsessituation og i rådet direkte kan fremlægge beskæftigelsespolitiske synspunkter, afstår mindretallet fra at stille ændringsforslag herom. Dog ønskes det understreget, at de kommende ændringer i loven om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. m. gør det påkrævet, at der etableres et snævert samarbejde med arbejdsministeriet.

Ad II. forslag til lov om garantier for lån til industrivirksomheder.

Et *flertal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) finder det administrativt urigtigt og upåkrævet at oprette det i lovforslagets § 4 omhandlede rådgivende udvalg, idet udvalgets opgaver efter mindretallets opfattelse vil kunne varetages af det i lovforslaget om egnsudvikling foreslåede egnsudviklingsråd. Mindretallet stiller i overensstemmelse hermed nedestående ændringsforslag og indstiller lovforslaget til *vedtagelse med dette ændringsforslag*.

Det radikale venstres medlem af udvalget ønsker herudover at fremhæve, at det i det hele ville have været mere rationelt — også i betragtning af beløbenes størrelse — om lovforslaget om garantier for lån til industrivirksomheder havde været indarbejdet i lovforslaget om egnsudvikling. Det har imidlertid ikke været muligt at trænge igennem i udvalget med dette synspunkt, og man skal derfor afstå fra at stille ændringsforslag herom.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *forkastelse*, idet mindretallet henviser til sine bemærkninger ved lovforslagets 1. behandling.

Ændringsforslag
til

**II. forslag til lov om garantier for lån
til industrivirksomheder.**

Af et *mindretal* (Kristen Østergaard, Guldberg, Robert Christensen, Søren Jensen og Bernhard Baunsgaard):

Til § 4.

Paragraffen affattes således:

„§ 4. Det i henhold til lov om egnsudvikling nedsatte egnsudviklingsråd bistår handelsministeren ved behandlingen af ansøgninger om garantier i henhold til denne lov.“

Bertel Pedersen.

Andreas Hansen.

Kampmann.

A. W. Larsen.

Th. Mikkelsen.

Poul Nilsson,
formand.

Axel Ivan Pedersen.

Kristen Østergaard.

Guldberg.

Robert Christensen.

Søren Jensen.

Stetter.

Mads Eg Damgaard.

H. C. Toft.

Arne Larsen.

Chr. Madsen,
næstformand.

Bernhard Baunsgaard.

Bilag.

Spørgsmål fra udvalget til handelsministeren og ministerens besvarelser.

Spørgsmål 1:

Hvilke kriterier vil ministeren lægge til grund ved udvælgelse af projekter, hvortil der kan ydes garanti for udgifter til undersøgelser og forarbejder (herunder forsøgs-virksomhed) i medfør af § 6, stk. 1?

I hvor mange tilfælde har der i medfør af § 5 i gældende lov været ydet garanti for lån til projekter, der ikke har været økonomisk bæredygtige? I hvilket omfang er udstedte garantier som følge heraf blevet effektive?

Svar (af 14. april 1967):

I henhold til den gældende egnsudviklingslovs § 4, stk. 1, nr. 1, og med hjemmel i de årlige finanslove har der i en del tilfælde været ydet finansiel bistand til virksomheder eller brancher til foretagelse af undersøgelser og forarbejder (herunder forsøgs-virksomhed) med henblik på oprettelse af nye og omdannelse eller udvidelse af bestående virksomheder.

Denne bistand er ydet i form af tilskud med pligt til tilbagebetaling, såfremt de foretagne undersøgelser eller forarbejder resulterer i en produktion.

I visse tilfælde er tilskuddet konverteret til en garanti, når produktionen er iværksat i forbindelse med gennemførelse af et projekt, hvortil der er ydet garanti for lån til anlægsfinansiering i medfør af lovens § 5.

Efter lovforslaget foreslås adgangen til at yde tilskud til de omhandlede undersøgelsesforarbejder m. v. ophævet, således at den bistand, der fremover kan ydes hertil, begrænses til en garanti som led i og del af en anlægsfinansiering.

Det må bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om det resultat, der fremkommer af undersøgelsen eller forarbej-

det, har en sådan værdi for det projekt, hvortil der ydes garanti for lån til anlægsfinansiering, eller i øvrigt er således integreret heri, at det findes rimeligt og ubetænkeligt at lade garantien omfatte udgiften herved.

Administrationen af de ydede garantier henhører under finansministeriet.

Efter de fra finansministeriet modtagne oplysninger må 6 projekter, hvortil der er ydet garanti, anses for ikke at have været økonomisk bæredygtige. I et af de nævnte tilfælde har statskassen måttet konstatere et tab på 70.126 kr. 9 øre. I 2 tilfælde har finansministeriet måttet indfri garanterede lån med henholdsvis 201.883 kr. 40 øre og 1.037.995 kr. 75 øre. Det første beløb afvikles nu som statslån, mens der for det sidstes vedkommende endnu ikke er taget stilling til, om lånet kan fortsætte som statslån.

I 2 tilfælde er statsgaranterede lån på henholdsvis 235.000 kr. og 450.000 kr. blevet dækket ved tvangsauktion. I 1 tilfælde frafaldt vedkommende pengeinstitut en statsgaranti for et lån på 400.000 kr. i forbindelse med salg af en ejendom tilhørende et selskab, som var trådt i likvidation.

I øvrigt er statsgaranterede lån indfriet af debitor i ca. 15 tilfælde. Disse indfrielse er dels sket efter ønske fra virksomhedens indehaver, dels ved, at finansministeriet som følge af bortfald af forudsætningerne for garantien har opsagt denne.

Spørgsmål 2:

Hvilke erfaringer har man, der nødvendigvis indførelse af bestemmelsen om garanti for lån til driftskapital, jfr. § 7? I hvor mange tilfælde har man erfaring for, at drifts-

kreditter ikke har kunnet opnås, selv om der har været givet støtte til anlægsfinansiering?

Hvorledes tænkes disse garantier belånt? Har ministeren konkrete planer om at rette henvendelse til långivende institutioner med henblik på at opnå en belåningsordning?

Svar (af 14. april 1967):

I almindelighed vil problemerne med fremskaffelse af driftskapital til de virksomheder, der har opnået finansieringsbistand i henhold til egnsudviklingsloven, ikke afvige væsentligt fra, hvad der gælder nyetablerede virksomheder i øvrigt. Ved vurderingen af, om en virksomhed kan opnå garanti til anlægsfinansiering, lægges tillige vægt på, om den kan tilvejebringe driftskapital i passende omfang. Da en udbygning af erhvervslivet i egnsudviklingsområderne i væsentlig grad må baseres på tilkomsten af nye virksomheder, hvis økonomi i den første tid kan være anspændt, og hvor der kan gå nogen tid, inden pengeinstitutterne føler sig overbevist om virksomhedens kreditværdighed, må en garantiordning som den foreslåede anses for ønskelig som et supplement til den bistand, der i øvrigt kan ydes i henhold til loven. Adgangen til at yde garanti for lån til driftskapital kan i det enkelte tilfælde også få betydning for varetagelse af statens økonomiske interesser i forbindelse med anlægsfinansieringen, navnlig i tiden indtil den pågældende virksomhed har indarbejdet sig på markedet, eller for en hurtig og effektiv udnyttelse af virksomhedens produktionskapacitet og afsætningsmuligheder.

Erfaringerne fra lovens administration tyder på, at navnlig nystartede virksomheder, hvis produktion kræver en større driftskapital, eller hvor markedsføringen af produkterne tager længere tid, hænges i deres udvikling som følge af knaphed på driftskapital, og at dette navnlig gælder virksomheder, som samarbejder med mindre, lokale pengeinstitutter.

Man har ikke registreret de tilfælde, hvor sådanne vanskeligheder har gjort sig gældende, og kan således ikke give noget tal herfor.

Garantier for driftskapital tænkes stillet for lån, som optages hertil hos pengeinsti-

tutter, som sædvanligvis yder sådanne kortfristede kreditter.

Man har ikke konkrete planer om at rette henvendelse til långivende institutioner med henblik på at opnå en særlig belåningsordning.

Spørgsmål 3:

Hvor mange erhvervsbygninger opført efter kapitel IV i den gældende lov er overtaget af lejerne? På hvilke vilkår har lejerne overtaget disse erhvervsbygninger?

Svar (af 14. april 1967):

Pr. 31. marts 1967 er der i alt meddelt tilsagn om lån i henhold til egnsudviklingslovens kapitel IV til opførelse af 60 erhvervsbygninger. Pr. samme dato var i alt 9 af de nævnte industrihuse overtaget af brugerne.

Salg af de omhandlede erhvervsbygninger sker til kostpris. Købesummen berigtiges ved overtagelse af statslån på 75 pct. af købesummen og udstedelse af pantebrev til sælgeren på de resterende 25 pct. De nævnte lån afdrages således, at de er afviklet i løbet af 25 år, regnet fra tidspunktet for statslånets ydelse, og forrentes med 5 pct. p. a. I tilfælde af salg efter forudgående lejemål kommer de gennem lejen erlagte afdrag køberen til gode. Enkelte lån er ydet til lavere rente end 5 pct., dog ikke under 3 pct. p. a.

Spørgsmål 4:

Hvorledes kan ministeren formulere en lovbestemmelse, som åbner adgang for, at modtagere af statsgarantier i medfør af § 6 kan opnå et prioritetslån — af samme størrelse som garantien — i en eller flere obligationsudstedende institutioner?

Svar (af 14. april 1967):

Langt det største antal statsgarantier har hidtil kunnet belånes, uden at der har været forbundet særlige problemer hermed, og det i forhold til de samlede garantier begrænsede antal tilfælde, hvor belåningen har mødt vanskeligheder, ses ikke at kunne motivere, at der ad lovgivningens vej oprettes særlige obligationsudstedende institutioner eller indføres ændringer i bestående institutters lovgivnings- og statutmæssige status.

Spørgsmål 5:

Hvilken form for sikkerhed skal stilles i tilfælde af, at der ydes garanti for et beløb, der overstiger udgifterne til bygnings- og maskininvesteringerne?

Svar (af 14. april 1967):

Som hovedregel vil garantier kunne holdes inden for et beløb, der svarer til udgifterne til bygnings- og maskininvesteringer og de med projektet forbundne omkostninger, som må henregnes til den anlægsudgift, der danner grundlag for udmålingen af garantien. Hvis garantien, hvad f. eks. kan blive tilfældet for garanti for lån til driftskapital, omfatter beløb, som ikke kan holdes inden for foretagendets realværdier, kan yderligere sikkerhed f. eks. tilvejebringes i form af kaution eller pantsætning af anden ejendom eller andre værdier. I andre tilfælde må ydelsen af garantien bero på en samlet vurdering af den risiko, der løbes, og den tillid, der kan næres til projektet og ledelsen.

Spørgsmål 6:

Med hvilken begrundelse foreslås reglerne i §§ 7 og 11 at skulle gælde for virksomheder, der har opnået bistand i medfør af § 5 i den gældende lov? Forudsætningen for udstedelse af garantier har hidtil været, at virksomhederne har sikret sig den tilstrækkelige driftskapital.

Svar (af 14. april 1967):

For så vidt angår den del af spørgsmålet, som vedrører bestemmelsen i forslaget § 7 om ydelse af garanti for lån til driftskapital, skal man henvide til besvarelsen foran af spørgsmål 4.

Forslagets bestemmelser i §§ 7 og 11 er begrænset til kun at omfatte virksomheder, der har opnået bistand i medfør af forslaget § 6 eller § 9.

Tilsvarende gælder, jfr. § 16, for virksomheder, der har opnået bistand i henhold til de til forslaget §§ 6 og 9 svarende bestemmelser i den gældende lov (d. v. s. §§ 5 og 9).

Man har fundet det naturligt at sidestille virksomheder, som reelt kan have samme behov for bistand, uanset tidspunktet for opnåelsen af tilsagn om garanti til anlægsfinansiering. Den tidsmæssige begrænsning vil i alle tilfælde være den i forslaget § 7, stk. 2, og § 11, stk. 3, angivne frist på 3 år, således at virksomheder, hvis tilsagn om garanti for anlægsfinansiering ligger mere end 3 år tilbage, ikke kan komme i betragtning.

Da det er vanskeligt på forhånd at foretage en sikker vurdering af behovet for driftskapital, vil der kunne forekomme tilfælde, hvor det viser sig, at en virksomhed, der har opnået bistand i medfør af den gældende lovs § 5, har et større behov for driftskapital end oprindeligt skønnet. Det må anses for ønskeligt, at der i sådanne tilfælde er mulighed for at yde bistand til fremskaffelse af den manglende driftskapital.